

Een merkwaardige monstrositeit bij *Erica tetralix* L.

door

J. J. BARKMAN

(*Mededeling no. 130 van het Biologisch Station, Wijster*¹⁾)

Tijdens een excursie naar het Nuiler Veld bij Pesse (gem. Ruinen) op 3 juli 1966 vonden wij in een vrij droge *Calluna-Erica*-heide temidden van normale dopheide enkele struiken bij elkaar met overwegend abnormale, groene bloemen, ogenschijnlijk zonder kroon (J. J. Barkman no. 8153). Soms zaten aan dezelfde struik ook normale bloemen, maar dan in aparte trosjes aan aparte takken. De abnormale bloemen hadden geen meeldraden en een losbladige kroon van vier groene blaadjes (*fig. 1, a*). Aangezien ik in de literatuur geen beschrijving van een afwijking kan vinden, waarvan met zekerheid vaststaat dat zij met de onze overeenkomt, leek het mij de moeite waard er hier de aandacht op te vestigen. Wel vermeldt PENZIG (4) zich baserende op Masters en De Schoenefeld gevallen van het ontbreken van de meeldraden. Raadpleegt men de oorspronkelijke auteurs, dan blijkt ook sprake te zijn van een rudimentaire bloemkroon. In welke mate deze rudimentair is blijkt echter niet.

Gewoonlijk hebben dopheidebloemen een langs de bloemsteel (tot $\frac{1}{4}$ —1 mm onder de kelk) opgeschoven bractee, vervolgens vlak tegen de kelk aan twee naar de voorzijde (abaxiaal) verschoven bracteolen, vier (mediane en transversale) losse kelkblaadjes en een buisvormige kroon met vier diagonaal geplaatste slipjes, alsmede

¹⁾ Afdeling van het Laboratorium voor Plantensystematiek en -geografie van de Landbouwhogeschool, Wageningen.

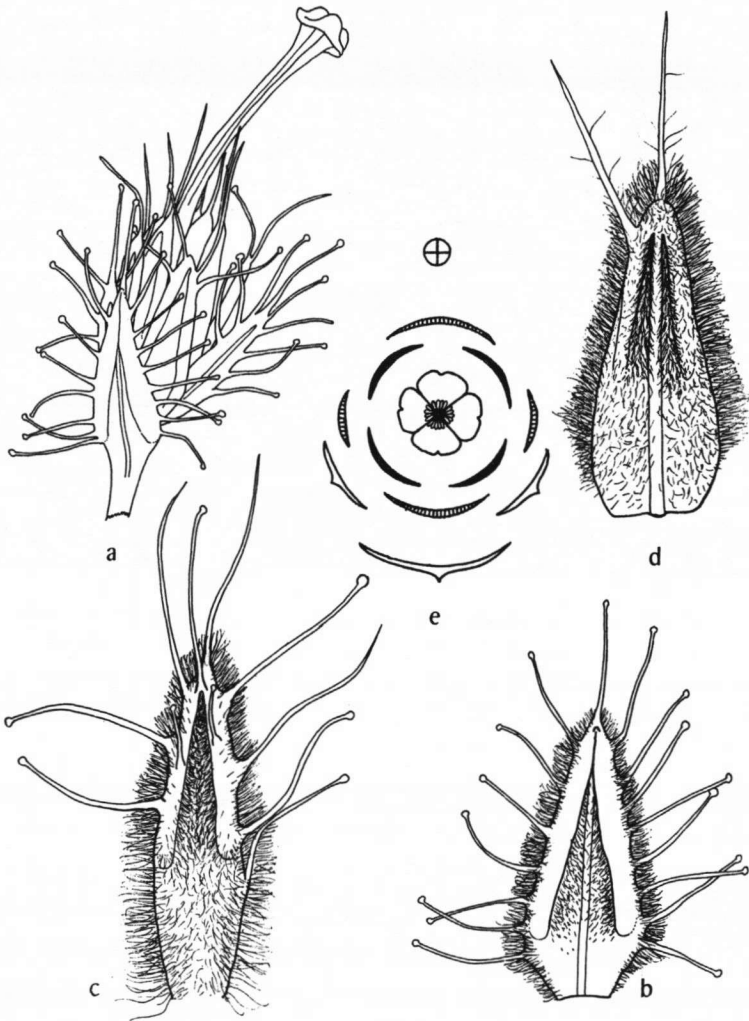

Fig. 1. *Erica tetralix* L., a: abnormale bloem; b: bractee; c: kelkblad; d: kroonblad; e: diagram.

8 meeldraden, een discus en een vierhoekig vruchtbeginsel. Bractee, bracteolen, kelkbladen en ovarium zijn gewoonlijk groen, maar rood aangelopen, de discus is donkerrood, de stijl lichtroze. Bij de abnormale bloemen waren al deze bloemdelen zuiver groen. Plaatsing, vorm en wijze van beharing van de bractee, de bracteolen en de kelk waren evenwel volkomen normaal (fig. 1, b, c en e).

De bracteeën (fig. 1, b) waren ei-lancetvormig met wigvormig versmalde voet, generfd, met sterk verdikte rand, ventraal onbehaard, dorsaal kort behaard, behalve aan de voet en op de verdikte zoom. De rand is lang en dicht behaard en bovendien gewimperd door zeer lange klierharen. Dit is wat wij ook normaal vinden. De bracteolen zijn smaller dan de bracteeën, tot aan de voet behaard en van minder klierharen voorzien.

De kelkbladen (*fig. 1, c*) zien er net zo uit als de bracteolen behalve dat zij nog minder klierharen (soms ook enkele op de lamina) en daarnaast vaak ook lange gewone haren bezitten. De haren zitten op een kussentje. Het enige verschil met normale bloemen is dat de bracteolen en kelkbladen hier iets breder waren.

Op de plaats van de bekende rose kroonbuis bevonden zich vier losse, groene kroonblaadjes (*fig. 1, d*). Zij waren breder dan de sepalen, generfd en zonder klierharen. Naast de dichte gewone beharing treft men slechts bij de top 1—3 lange haren zonder klierknopjes aan, die vaak gewimperd zijn. Meeldraden ontbraken volledig. De discus was kleiner, de placenta veel dunner dan normaal. Er waren echter talrijke, goed ontwikkelde zaadknoppen.

Uit de literatuur zijn vele monstrositeiten bekend, o.a. gespleten bloemkronen, bloemen met talrijke (rose!) kroonbladen en overgangen tussen kroonbladen en meeldraden. JANSEN (2) schreef dat hij bij *Erica tetralix* nooit meeldraadloze bloemen gezien heeft. Wel vond hij in 1930 bij Overasselt planten met „in plaats van bloemen propjes van groene behaarde blaadjes met in 't midden meer of minder duidelijk een stamper”. Of hier van dezelfde afwijking sprake is als de onze, kan ik uit deze summiere beschrijving niet opmaken. De groene blaadjes van onze exx. wijken duidelijk af van gewone bladen (die o.a. gesteeld zijn) en de stamper is hier steeds volkomen normaal.

VAN OOSTSTROOM (3) vermeldde een monstreuze bloem met petaloïde meeldraden, maar hieraan ontbrak ook het vruchtbeginsel en waren de bloemblaadjes talrijk, alle rose en ten dele in spiralen geplaatst.

HEGI (1) vermeldt ook meeldraadloze vormen (var. *anandra*), maar in dat geval schijnt de normale kroon of althans een aantal kroonbladachtige bladen aanwezig te zijn.

Literatuur

1. G. HEGI, *Illustrierte Flora von Mittel-Europa* 5 (3), 1926, p. 1708—1711.
2. J. JANSEN, *Erica tetralix* L. N.K.A. 43, 1933, p. 357—360.
3. S. J. VAN OOSTSTROOM, *Teratologische Aantekeningen II*. N.K.A. 47, 1937, p. 184—195.
4. O. PENZIG, *Pflanzen-teratologie*, 2. Aufl., 3, 1922, p. 4.

Summary

A description is given of an anomalous form of *Erica tetralix* with normal and teratological flowers on the same plant. The latter lack stamina, but have a normal pistillum; the corolla consists of four small, green choripetalous leaves without glandular hairs (*fig. 1, d*).